

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΝΙΚΟΣ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

23-25 Νοεμβρίου 2017, Αθήνα

Στόχοι του Συνεδρίου

Οι ανισότητες είναι ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα των τελευταίων ετών σε διεθνές επίπεδο, ιδίως μετά την κρίση του 2008 που κατέδειξε τα αδιέξοδα του νεοφιλελεύθερου χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού. Μάλιστα, αριστεροί θεωρητικοί (οικονομολόγοι) τις θεωρούν ως μία από τις βασικές αιτίες της παγκόσμιας κρίσης.

Όλοι οι διεθνείς οργανισμοί (π.χ. ΟΟΣΑ, ΔΝΤ, ΔΟΕ) έχουν δημοσιεύσει μελέτες για τις τάσεις των εισοδηματικών ανισοτήτων παγκοσμίως, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Στις τελευταίες, από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 μέχρι το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2007, το μερίδιο της εργασίας στο συνολικό εισόδημα μειώθηκε και οι μισθολογικές ανισότητες διευρύνθηκαν. Κατά τη διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής κρίσης, η μαζική εξάπλωση της ανεργίας αύξησε τις ανισότητες και το ποσοστό του πληθυσμού που υπόκειται σε υλική στέρηση και αποκλεισμό. Ταυτόχρονα, αυτές οι εξελίξεις διέβρωσαν ένα μικρότερο ή μεγαλύτερο μέρος των μεσαίων τάξεων, κυρίως στις χώρες που εφάρμοσαν σκληρές πολιτικές λιτότητας.

Όσον αφορά στις ανισότητες πλούτου, το 2013 δημοσιεύτηκε το βιβλίο του Τομά Πικετί (Le capital au XXI siècle), όπου για πρώτη φορά παρουσιάζεται και ερμηνεύεται η ιστορική τους εξέλιξη σε 28 χώρες. Σε αυτό το βιβλίο, ο συγγραφέας τεκμηριώνει τις ακραίες ανισότητες πλούτου που συνεχώς διευρύνονται παγκοσμίως στη σημερινή φάση του καπιταλισμού και προειδοποιεί για την απειλή που αυτές συνιστούν για τους δημοκρατικούς θεσμούς και αξίες, πάνω στους οποίους οργανώθηκαν οι καπιταλιστικές κοινωνίες των οικονομικά αναπτυσσόμενων κρατών μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Για την ευρωπαϊκή αριστερά – συμπεριλαμβανόμενης και της ελληνικής αριστεράς – η ανεργία, η φτώχεια και οι ανισότητες αποτελούν ζητήματα προτεραιότητας για την πολιτική αντιπαράθεση τα οποία μάλιστα αλληλο-διαπλέκονται. Επιπλέον, έχει γίνει εμφανές ότι η διεύρυνση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στην πλειονότητα των οικονομικά αναπτυσσόμενων χωρών κατά τις δεκαετίες που προηγήθηκαν της κρίσης, ιδιαίτερα στις χώρες που πρωτοστάτησαν και ηγήθηκαν της εγκαθίδρυσης της παγκόσμιας νεοφιλελεύθερης τάξης – είναι εξίσου υπεύθυνη μαζί με τις πολιτικές λιτότητας για την άνοδο της ριζοσπαστικής, λαϊκιστικής δεξιάς και ακροδεξιάς, την εκλογική νίκη του Τραμπ, τη νίκη των υποστηρικτών του Brexit, και απειλεί σοβαρά την ενότητα της ευρωζώνης και της ΕΕ.

Η έννοια των ανισοτήτων είναι ευρεία: κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες, εισοδηματικές ανισότητες και ανισότητες πλούτου, ανισότητες εντός κρατών στη βάση των ατομικών εισοδημάτων ή της περιουσίας, της τάξης, του φύλου, της φυλής, της εθνικής προέλευσης, περιφερειακές ανισότητες, ανισότητες μεταξύ κρατών εντός ενώσεων κρατών – όπως η ΟΝΕ ή η ΕΕ – ή μεταξύ του παγκόσμιου βορρά και του παγκόσμιου νότου. Κατά

συνέπεια, η θεματολογία του συνεδρίου θα είναι ευρεία όπως και τα επιστημονικά αντικείμενα των προσκεκλημένων ομιλητών/τριών.

Στο συνέδριο αυτό, το Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς θα επιδιώξει να συνδυάσει την συμμετοχή προοδευτικών ακαδημαϊκών και ερευνητών από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που διαθέτουν κριτική στάση απέναντι στις επιστημονικές προσεγγίσεις και τα θεωρητικά ρεύματα που στηρίζουν και προωθούν την νεοφιλελεύθερη τάξη πραγμάτων παγκοσμίως, με την συμμετοχή πολιτικών της ελληνικής και ευρωπαϊκής αριστεράς, προκειμένου το Ινστιτούτο να συμβάλει στην αναζήτηση συγκεκριμένων προτάσεων για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς και στην προσπάθεια δημιουργίας κοινωνικών και πολιτικών συμμαχιών της αριστεράς στην Ελλάδα και την Ευρώπη.

Οι βασικοί πολιτικοί στόχοι του Συνεδρίου είναι οι εξής:

1. Να καταδείξει ότι ο νεοφιλελεύθερος χρηματιστικοποιημένος καπιταλισμός έχει πλέον διαρρήξει το μεταπολεμικό κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας, οδηγώντας σε μεγαλύτερες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες και ότι η περαιτέρω ώθηση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου προς την κατεύθυνση της αναδιοργάνωσης της οικονομίας, της αγοράς εργασίας και του κοινωνικού κράτους θα δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερες ανισότητες εντός των χωρών.
2. Να διερευνήσει τις επιπτώσεις του νεοφιλελευθερισμού και της οικονομικής κρίσης στην ταξική δομή και στις μεσαίες τάξεις, καθώς και τον αντίκτυπο των ανισοτήτων στην αγορά εργασίας με βάση το φύλο, την ηλικία και την εθνική προέλευση στις εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ ατόμων και νοικοκυριών.
3. Να εξετάσει τις προοπτικές των νέων γενιών στην «οικονομία της γνώσης» και το ρόλο των νεοφιλελεύθερων «μεταρρυθμίσεων» της αγοράς εργασίας και του κράτους πρόνοιας κατά τις τελευταίες δεκαετίες και κατά τη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης στην παραγωγή διαγενεακών ανισοτήτων.
4. Να τεκμηριώσει ότι οι οικονομικά και κοινωνικά καταστροφικές πολιτικές λιτότητας και εσωτερικής υποτίμησης είναι επίσης καταστροφικές για τη συνοχή της ευρωζώνης.
5. Να καταδείξει ότι το μοντέλο της εξωστρεφούς ανάπτυξης δεν μπορεί να ισχύσει ταυτόχρονα σε όλες τις χώρες της ευρωζώνης και της ΕΕ χωρίς να παράγει μακροχρόνια οικονομική στασιμότητα, διαρκές εσωτερικό κοινωνικό και οικονομικό ντάμπινγκ, και τη σταδιακή κατάργηση των κοινωνικών δικαιωμάτων των ευρωπαϊκών λαών.
6. Να εξεταστούν οι προϋποθέσεις ενός μοντέλου εσωστρεφούς ανάπτυξης το οποίο θα βασίζεται στην αύξηση της εγχώριας και ενδοκοινωνικής ζήτησης (Ενιαία Αγορά) και άρα στην αύξηση των μισθών και τη διατήρηση των κοινωνικών δικαιωμάτων.
7. Να εξακριβώσει εάν οι διεκδικήσεις των κοινωνικών κινημάτων και οι προτάσεις της πολιτικής αριστεράς και των προοδευτικών δυνάμεων στην Ελλάδα και στην ΕΕ αντιμετωπίζουν επαρκώς τις διαφορετικές μορφές ανισότητας και τις αιτίες τους.

ΘΕΜΑΤΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ

Α. Οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες στην εποχή του νεοφιλελεύθερου χρηματοπιστωτικού καπιταλισμού

- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ**

Εισοδηματικές ανισότητες

Μερίδιο της εργασίας στον παραγόμενο πλούτο: τάσεις και προσδιοριστικοί παράγοντες, σύνδεση με τις ταξικές ανισότητες (μισθωτή εργασία-κεφάλαιο)

Μισθολογικές ανισότητες: τάσεις και προσδιοριστικοί παράγοντες

- Αναλυτικές προοπτικές: (μη) δικαιολογημένες ανισότητες/αιτίες
- Ευελιξία στην αγορά εργασίας και απορρύθμιση
- Αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις
- Αμοιβές διευθυντικών στελεχών επιχειρήσεων

Φορολογικό σύστημα, φοροαποφυγή/φοροδιαφυγή και αναδιανομή του εισοδήματος: φορολογικά συστήματα στην ΕΕ, φορολογία κεφαλαίου και πλούτου, φορολογικός ανταγωνισμός στην ΕΕ και σε ολόκληρο τον κόσμο

Κοινωνικό κράτος και αναδιανομή εισοδήματος: επιπτώσεις των μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων, της υγείας και της κοινωνικής φροντίδας, και των κοινωνικών επιδομάτων στις εισοδηματικές και κοινωνικές ανισότητες

Ανισότητες πλούτου

- ✓ Τάσεις και προσδιοριστικοί παράγοντες των ανισοτήτων πλούτου
- ✓ Φορολογικοί παράδεισοι και απόκρυψη του πλούτου
- ✓ Χρηματοπιστωτικός καπιταλισμός, μορφές επένδυσης του πλούτου και ανισότητες πλούτου
- ✓ Πολυεθνικό κεφάλαιο και διεθνείς οικονομικές ελίτ

- **ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ**

Ταξικές ανισότητες

- ✓ Ταξική πόλωση ή διεύρυνση των μεσαίων τάξεων στην εποχή του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού;
- ✓ Αλλαγές και αναδιαρθρώσεις στο εσωτερικό των κοινωνικών τάξεων (μερίδες, στρώματα)
- ✓ Οι διαφοροποιημένες επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στις κοινωνικές τάξεις

Φύλο και ανισότητες

Συμμετοχή των γυναικών στην αμειβόμενη εργασία, αλλαγές οικογενειακού προτύπου και σύνδεση με εισοδηματικές ανισότητες μεταξύ νοικοκυριών

Συμμετοχή των γυναικών στη μερική απασχόληση, στο δημόσιο τομέα και στην παροχή υπηρεσιών προς νοικοκυριά – σύνδεση με τις μισθολογικές ανισότητες και εισοδηματικές ανισότητες λόγω φύλου

Μετανάστευση και ανισότητες

Διακρίσεις με βάση την εθνική/εθνοτική προέλευση και σύνδεση με τις κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες

Νεολαία, εκπαίδευση και (διαγενεακές) ανισότητες

Τάσεις και μορφές εκπαιδευτικών ανισοτήτων στην εποχή της «κοινωνίας της γνώσης»
 Εκπαίδευση, κοινωνική κινητικότητα και διαγενεακή αναπαραγωγή ανισοτήτων
 Ανεργία των νέων, επισφάλεια και μισθολογικές ανισότητες μεταξύ νέων και του υπόλοιπου εργατικού δυναμικού
 Επαγγελματικές και εισοδηματικές προοπτικές των νέων σε σύγκριση με αυτές των προηγούμενων γενεών

B. Οικονομική κρίση, ανισότητες στην ΕΕ και το μέλλον του σχεδίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης

- **ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΝΙΣΟΤΗΤΩΝ ΕΝΤΟΣ ΚΡΑΤΩΝ**

Κρίση, ανεργία και εισοδηματικές ανισότητες

Επιπτώσεις της ανεργίας στις εισοδηματικές ανισότητες κατά τη διάρκεια της τρέχουσας κρίσης (διαφορές μεταξύ κρατών της ΕΕ και σύνδεση με τα διάφορα συστήματα κοινωνικής προστασίας των ανέργων)

Φτώχεια και υλική αποστέρηση

Τάσεις και εξελίξεις στην ΕΕ, και σύνδεση με τις πρόσφατες πολιτικές και μεταρρυθμίσεις του κοινωνικού κράτους

- **ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ, ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ**

Πολιτικές λιτότητας και εσωτερικής υποτίμησης, και ανισότητες μεταξύ κρατών-μελών

Αναπτυξιακό μοντέλο και εσωτερική συνοχή ή διάλυση της ευρωζώνης;

Επιπτώσεις των εναλλακτικών μοντέλων ανάπτυξης (εξωστρεφής ανάπτυξη, ανάπτυξη βασισμένη στο χρέος, ανάπτυξη που στηρίζεται στην εγχώρια ζήτηση και ανάπτυξη που βασίζεται στην αύξηση των μισθών).

- **ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ**

Προϋποθέσεις μείωσης των ανισοτήτων εντός κρατών
 Προϋποθέσεις πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης εντός της ευρωζώνης και της ΕΕ
 Δημιουργία πολιτικών και κοινωνικών συμμαχιών